

פְּרֻשֵׁת שְׁמוֹת

אורות וכלים

■ כּוֹ יִרְבֵּה וְכוּ יִפְרֹץ

עם ישראל הוא עם חי, אשר חוֹנֶה ניסים לכל אורך דרכו. הראשון שבניסים, הוא פלא התהוותו של העם במצרים.

במשך 210 שנים, תקופה קצרה באופן יחסי לסדרי גודל של עם, צמחה משפחת יעקב אבינו מ-70 נפש ל-3 מיליון נפש בערך. מתוכם 600,000 גברים מגיל 20 שנה ומעלה. כלומר, במשך כמאתיים שנה גידול טבעי פי 43,000.

כדי שנוכל לקלוט את המשמעות הפנטסטית של הנתונים המספריים, נדמיין לעצמנו שאוכלוסיית היהודים בארץ ישראל שמנתה בשנת תש"ח 600,000 נפש, תצמח בתוך 200 שנה (ללא עלייה מחו"ל) ל-25 מיליארד נפש. (אוכלוסיית כל העולם עומדת היום על כ-6 מיליארד בני אדם).

זה נשמע דמיוני, אבל זה מה שהתרחש במצרים!

מקריאת הפסוקים הראשונים בספר שמות רואים בבירור, כיצד התורה מדגישה בשש מילים, את בנייתו של עם ישראל למשפחותיו, אלפיו ורבבותיו:

"וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל 1 - פָּרוּ, 2 - וַיִּשְׂרְצוּ, 3 - וַיִּרְבוּ, 4 - וַיַּעֲצְמוּ, 5 - בְּמֵאֹד, 6 - מְאֹד...".

(שמות א, ז)

התורה משתמשת באוצר מילים גדול כדי להביע ילודה ופריון. ראוי לציין, כי ששת התיאורים האלה נבחרו בקפידה כדי לבטא את קיום הבטחות ה' לאבות אחת לאחת.

בברית המילה, הבטיח ה' לאברהם אבינו כי זרעו יפרה וירבה במאוד מאוד:

”וְאַתְּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וְאַרְבֶּה אוֹתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד... וְהִפְרֵתִי אֶתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד
(בראשית יז, ב-ו) וְנִתְּתִיךָ לְגֹזִים...”.

ההבטחה הזאת קוימה במלואה במצרים ובאה לידי ביטוי באוצר מילים זהה:

1 – פָּרוּ, 3 – וַיִּרְבוּ, 5 – בְּמֵאֵד, 6 – מְאֹד.

גם במילה “עצום” תיאר ה' את ברכתו לזרע אברהם, לפני הפיכתה של סדום:

”וְאַבְרָהָם הָיוּ יְהִיָּה לְגֹי גְדוֹל וְעֲצוּם...”
(בראשית יח, יח)

גם זה קוים במצרים: 4 – וַיַּעֲצֹמוּ.

הביטוי האחרון “וַיִּשְׁרְצוּ”, מקורו הוא בברכת יעקב אבינו למנשה ואפרים:

”...וַיִּדְעֵנוּ לְרֵב בְּקָרֵב הָאָרֶץ”
(בראשית מח, טז)

הקשר בין הביטוי “וַיִּשְׁרְצוּ” ובין ריבוי הדגים במים, מופיע בששת ימי בראשית:

”וַיִּשְׁרְצוּ הַמַּיִם שָׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה...”
(בראשית א, כ)

כל הבטחות ה' קוימו במלואן, מילה במילה. אין שום כוח בעולם שיכול לעצור את קיומה של התכנית האלוקית, גם לא ההתנכלות האיומה של פרעה מלך מצרים. אדרבה, להיפך:

”וְכִאֲשֶׁר יַעֲנֵנוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ...”
(שמות א, יב)

ככל שישעבדו את עם ישראל וילחצו עליו, כך הוא יתרבה ויתפתח. המצרים פעלו בכל כוחם לעצור את ההתפתחות המדהימה הזאת בגזירות שונות ואיומות, החל מעבודת פרך קשה ועד המתה בפועל של התינוקות הנולדים. חז”ל תיארו את הריבוי הטבעי המדהים הזה באמרם, שכל הריון הכיל שישה עוברים בבת אחת. האם התהליך המופלא הזה כרוך בהכרח בתהליך אחר? אמנם כן.

■ גניזת האור הנבואי

”וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו וְכָל הַדּוֹר הַהוּא”
(שמות א, ו)

הפסוק הזה קודם לפסוק “וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ...”.

ההדגשה הזו באה ללמד על הקשר בין היעלמותו של דור האבות שהיה עטוף כל כולו בנבואות, חזיונות וחלומות קודש, ובין התחלת הריבוי הטבעי של העם. התורה מבקשת ללמדנו, שיש הכרח בהיעלמותו של דור האבות, דור הנביאים, יחד עם הנבואה וההשראה הרוחנית העליונה, כדי לאפשר עיסוק בילודה ופריון. אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב – אבות הנביאים, כולל דור בני יעקב ובתוכם יוסף בעל חלומות האמת המופלאים, הולידו את בניהם בקשיים גדולים. שרה, רבקה ורחל היו עקרות עד שילדו בדרך נס בן אחד או שנים. גם ליוסף נולדו לא יותר מאשר שני בנים, למרות תקופת השפע שבה הוא חי. לאורך כל הדרך, הקב"ה מברך אותם בריבוי זרעם כחול אשר על שפת הים. אין כמעט נבואה לאבות שלא כללה ברכה על ריבוי הצאצאים. בפועל, כל הברכות האלה החלו להתממש אך ורק עם סיום תקופת הנבואה והחלום. רק כאשר השתרר חושך נבואי וחוסר קשר גלוי עם ההשגחה האלוקית, החל הריבוי המדהים של "שישה בכרס אחד". האם יש הכרח בגניזת האור הנבואי העצום, כדי לאפשר את הילודה המאסיבית? התשובה היא חיובית ותיתמך בדוגמאות הבאות.

■ חיות אש ממללות

בספר יחזקאל, המשופע בתיאורים וחזיונות נבואיים של העולם הרוחני העליון, מופיעות דמויות של חיות אש, הנושאות רקיע מעל ראשם:

"...וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחֲשֵׁמֶל מִתּוֹךְ הָאֵשׁ, וּמִתּוֹכָהּ דְמוֹת אַרְבַּע חַיֹּת... וְדְמוֹת הַחַיֹּת מֵרְאִיָּהֶם כְּגַחְלֵי אֵשׁ בְּעֵרוֹת... וְדְמוֹת עַל רְאֵשֵׁי הַחַיָּה רְקִיעַ כְּעֵין הַקָּרַח הַנּוֹרָא נְטוּי עַל רְאֵשֵׁיהֶם מְלֻמְעָה".

(יחזקאל א)

במסכת חגיגה (יג:) מוסבר הקשר בינם ובין המילה המוזרה "חשמל". המילה הזאת מוסברת באופן הבא:

"עֲתִים חֲשׂוֹת וְעֲתִים מִמְלָלוֹת. בשעה שהדיבור יוצא מפי הקב"ה - הם חשׂוֹת (שוקות). ובשעה שאין הדיבור יוצא מפי הקב"ה - הם מִמְלָלוֹת (מדברות)". כלומר, המילה חשמל היא צירוף של שתיקה ודיבור. חש (חשׂוֹת) מל (ממללות).

חיות האש הן סוג גבוה מאוד של מלאכים, אשר מייצגים את כל החי אשר על פני האדמה.

כאשר פניהן נשואות למעלה לשם קבלת האור העליון, הן מחרישות, חשות ומקשיבות; וכאשר הארת האור העליון נפסקת, הן פונות מטה, לדבר ולהשפיע.

כאן הציבו לנו חז"ל עיקרון חשוב מאוד.

כאשר עוסקים בהשפעה ובנתינה, אין יכולת קבלה. ובשעה שעוסקים בקליטה, אין יכולת שידור.

על פי העיקרון הזה, מותר למלוח כמה חתיכות בשר זה על זה בכלי מנוקב, כדי להפליט את הדם. לכאורה, מדוע אין חוששים שהדם שפלטה החתיכה העליונה ייבלע על ידי זו שלמטה ממנה?

התשובה נעוצה בעיקרון שהצבנו לעיל. כאשר כל חתיכות הבשר עסוקות בפליטת דם באמצעות המלח שעליהן, אין הן מסוגלות לספוג ולבלוע דם מחתיכות שעליהן. במילים אחרות, אין אפשרות לבצע שתי פעולות הפכיות בעת ובעונה אחת.

נוכל להדגים זאת באופן דומה, גם בויכוח המתנהל בין שני בני אדם. כאשר אחד מהם מסביר בלהט את עמדתו, אין הוא מסוגל לשמוע, להבין ולקלוט את דעת חברו.

■ החלום והחושים

דוגמה נוספת.

בשעות השינה העמוקה בלילה מושבתים כל החושים. בשעות אלו אי אפשר להשפיע, לפעול, לדבר או להנהיג.

אך דווקא באותו זמן נפתחים הצינורות הרוחניים, ומעין השפע הרוחני משפיע אור עליון אל הנשמה. זו היא שעת התקשרות הנשמה במקורה. זוהי שעת קבלה ולא שעת נתינה. רק כאשר נפסק זרם השפע האלוקי, אז האדם מתעורר ומוכן לפעולה בכל כוחו.

באותו אופן בדיוק מתרחשת הנבואה. בשעת קבלת הנבואה, היה הנביא נרדם ופניו ארצה. רק בשעה שהנבואה נפסקה, היה הנביא מסוגל לדבר, להשפיע ולפעול. נבואת משה רבנו הייתה יוצא מן הכלל. בשעות היום, תוך שהוא ער לחלוטין, היה

מדבר עם בני ישראל, ובו זמנית היה מסוגל לקבל את דבר ה' אליו. התופעה הזאת מזכירה את המתרגם הסימולטני, שתוך כדי שהוא שומע את הנאום באוזניו, הוא מסוגל לתרגם ולהשמיע.

כך אירע לשמואל הנביא, בשעה שִׁישִׁי העביר לפניו את שבעת בניו. ממש, תוך כדי הבטה בדוד, מודיע לו ה' בנבואה:

"...קֹמֵם מִשָּׁחָהּ כִּי זֶה הוּא."

(שמואל-א טז, יב)

■ הגרסא והעיון

דוגמה נוספת.

בשעה שאדם קורא בפיו פסוקי תהילים, או בשעה שהוא גורס משניות או קורא בתורה, מתרחשת דינאמיקה של **קליטה**, הדוחפת להמשך ולהתקדמות. ההנאה היא מקליטת דברים חדשים, והסיפוק הוא מן ההתקדמות וההֶסְפֵּק. כאן אין מקום להשקיע בעיון וחשיבה, אלא לקליטה סוחפת ומתמדת של דברי תורה או דברי חכמים.

לא כן בשעת ההעמקה.

כאן צריך לעצור לחשוב ולהביע. כאן צריך להשקיע מאמץ גדול, להפיק מעצמנו את המרב. זו שעת **פליטה**, זו שעה של שאלת שאלות, הקבלות והשוואות, פעולות העוצרות את הדינאמיקה של ההתקדמות.

פה נפתחים ערוצים חדשים בהבעת רעיונות המגיעים מתוך הנשמה.

משום כך, אי אפשר לערב ביחד לימוד בקיאותי ולימוד עיוני, מפני שהם הפוכים בטבעם וסותרים זה את זה במהותם.

■ בסֵּתֵר הַמְדִּירָה

נחזור אל עיקר המאמר.

האור הנבואי שמילא את אברהם יצחק ויעקב בכל זוויות אישיותם, לא אפשר את הריבוי הטבעי. בשעה שהקשר הרוחני הוא כלפי מעלה, אין אפשרות להתפתח כלפי מטה בעיסוק מאסיבי של לידת ילדים.

נוסיף ונבאר.

הופעת האור הנבואי פירושו, התמלאות בחזון, המכיל שאיפות רוחניות גדולות. האורות האלו מציפים את הנפש בכמיהה וגעגועים לגילוי שכינה, שיתפשט על פני העולם כולו.

אין ספק, שהשאיפות האלו מכילות בקרבן את האמצעים לביצוע והגשמה. האמצעים האלו יתגלו רק כאשר תצטמצמה השאיפות.

ובסוף, כאשר תוגשמה המטרות, תהפוכנה השאיפות למציאות של ממש.

השאיפות מכוונות 'אורות' והאמצעים מכוונים 'כלים'. האורות מכילים בקרבם את הכלים בצורתם המופשטת. האורות חייבים להיגזז ולהצטמצם כדי שיתגלו הכלים. כאשר יתגלו הכלים יחזרו האורות וישכנו בתוכם.

רק כאשר נגזז האור הנבואי של דור האבות – המייסדים והחוזים, כולל מותו של יוסף ודורו, רק אז החלו הברכות הגדולות להתגשם. רק אז החלה ההתפתחות המשמעותית ביותר בגידול האוכלוסייה שהיא גופו של העם. רק אז ברכת "...כה יִהְיֶה זֶרְעֶךָ" (בראשית טו, ה) (ככוכבים בשמים) החלה לקבל משמעות נרחבת. אוכלוסיית עם ישראל הם הם הכלים שדרכם יופיע האור הרוחני של מלכות ה'.

כך נמשכו מאתיים ועשר שנים, ללא כהן וללא נביא, ללא מנהיג וללא הכוונה אלוקית. אין זכר בתורה לכל 4 הדורות האלה, שלא השאירו חותם נבואי כל שהוא.

מצד שני, כאן נבנה הבסיס האיתן ביותר לעם ישראל, שעליו תשרה השכינה, ועליו יופיע אור ה' במעמד הר סיני, בבניית בית המקדש ובכינון מלכות ישראל בארץ ישראל.

מכאן נעבור אל המציאות של ימינו.

מדינת ישראל הולכת ומתפתחת על בְּתִיָּה, עֲרִיָּה וכפִּרְיָה. כבישים וגשרים, תעשייה וחקלאות, רפואה וטכנולוגיה, ממשלה וצבא. כל ההתפתחות המפליאה הזו מתבצעת תחת מעטה החילוניות. זו תקופת חושך נבואית, נעדרת השראת נביאי האמת והצדק. זוהי תקופה, שבה קיימת במידה רבה הפניית עורף לה' אלוקי ישראל ולא רצו המקודשת מדורי דורות. זו תקופה, שבמקום געגועים לקרבת אלוקים, קיימת בתקשורת פזילה לתרבות המערב, המקדשת את החומריות והנהנתנות של הפרט. תרבות המערב חיללה את הקדושה שביחסי האישות, פירקה את לכידות המשפחה, והפרה את הברית בין אלוקים ובין עולמו.

דווקא בתקופה הזאת, בדיוק כבתקופת החושך של מצרים, נבנית תשתית ענקית. נוצרים הכלים האדירים, שלתוכן ייצוק הקב"ה השפעה רוחנית עצומה, שתבוא ותופיע ותעניק תוכן אמיתי לכל העשייה הברוכה בארץ ישראל. כאשר תגיע השעה המיוחלת וכאשר יגיע הזמן הראוי, יופיעו מחדש נביאי האמת והצדק בשם ה' וייצקו תוכן מקודש על כל בית ישראל. אז נהיה ראויים להיקרא עם ה', וארצנו ארץ ישראל, תחזור להיות נחלת ה'. עד עתה אנו עולים גבוה בסולם המעלות. אך העלייה הזו מסותרת ורמוזה בפסוק משיר השירים, המתייחס אל התהוותו של עם ישראל במצרים:

(שיר השירים ב, יד)

"יוֹנְתִי בְּחַגְוֵי הַסֶּלַע בְּסֶתֶר הַמְּדֵרְגָה..."

אמנם מדרגה, אבל בסתר.

